

«бД072000 – Бейорганикалық заттардын химиялық технологиясы» мамандығы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесіне іздену үшін ұсынылған Абжалов Рамшад Салыковичтің - «Фотохимиялық процестерді колдану арқылы химиялық қаптамалар технологиясының әзірлеу» тақырыбындағы диссертациялық жұмысына ресми рещензенттің

СЫН-ПКРІ

Р/Н №	Критерийлер	Критерийлер сәйкестігі	Ресми рещензенттің ұстанымы
1.	Диссертация тақырыбының (бекіту күніне) ғылыминың даму бағыттарына және/немесе мемлекеттік мемлекеттік бағдарламаларға сәйкес болуы	1.1 Ғылыминың даму бағыттарына және/немесе мемлекеттік бағдарламаларға сәйкестігі: 1) Диссертация мемлекет бюджетінен қаржыландырылатын жобаның немесе нысаналы бағдарламаның азында орындалған (жобаның немесе бағдарламаның атауы мен нөмірі);	Диссертацияның жұмыстың негізгі бағыты химиялық қаптамалар технологиясы саласындағы стратегиялық максаттарды жүзеге асыруға, оның шілde мыс және күміс кабықшаларды фотохимиялық әліспен алу процесін зерттеуге бағытталған. Бұл жұмыс М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазакстан Университеті, «Бейорганикалық заттардын химиялық технологиясы» кафедрасының жоспарлы ғылыми-зерттеу жұмыстарына сәйкес Б-16-02-03 "Әртүрлі функционалды максатта колданылатын композициялық қаптамалар" аты мемлекеттік бюджеттік тақырыбы азында орындалған.
2.	Ғылыми маньзылығы	Жұмыс ғылыми елеулі үлесін қосады, ал оның маньзылығы анықланған.	Диссертацияның жұмыста фотохимиялық әліспен диэлектрилік материалдардың белгіле металдық қаптама алушын жана әрі тиімді технологиясы жасалған. Диэлектрилік материалдар белгіле фотохимиялық жолмен белсендірүү арқылы оның белгіле каталитикалық қабат ала отырып, химиялық металданылуру ертінділеріндегі ондау нәтижесінде мыс және күміс күрамды кабықшалар альянан. Растрлы электронды микроскоп және сканерлеуші электронды микроскоп кемегі арқылы кабықшалардың күрамы және күрьыштына талдау жасалынған. Талдау нәтижелері атапқан кабықшалардың олар әрі гальваникалық қаптамалар алушуда көнінен колданудың көлешегі бар екенин көрсетеді.
3.	Өзі жазу принципі	Өзі жазу деңгейі: 1) жогары;	Докторанттың диссертациялық жұмысты өзі жазу деңгейі отандық және шешелдік ғылыми-техникалық әлебиеттерге шолу және талдау жасаудан, зерттеу нысандарын дайындау және сын tactардан отқызу бойынша эксперименттік зерттеулер кешенін орындаудан және корытындыдан тұрады. Ғылыми-техникалық әдебиеттерге шолу жасауда диссертацияның ер белімін байланыстыра алған. Сонымен катаар, эксперименттерді жүргізу, алынған нәтижелерді талдау және корытындылар арасында үйлесімділік бар. Сол себепті, докторанттың диссертацияны жазу деңгейі жогары деп бағаланады.
4.	Ішкі бірлік	4.1 Диссертация езектілігінің негіздемесі:	Диссертация езектілігінің негіздемесін диэлектрилік материалдар белгі

принципи	1) негізделген;	
4.2 Диссертация мазмұны диссертация тақырыбын айқындауды	4.3. Максаты мен міндеттері диссертация тақырыбына сәйкес келеді:	фотохимиялық адіспен белсендіру арқылы мыс және күміс құрамды калтамалар алынуынан байкауға болады. Диэлектрик материалдар бетіндегі каталитикалық кабат түзілгеннен кейін химиялық калтамалар отыргызуудың технологиясы жасалған.
1) айқындауды;	4.4. Диссертацияның барлық белімдері мен күршілік логикалық түрлерінде тақырыбын айқындауды:	Диссертацияның максаты және оған жету үшін койылған барлық міндеттер диссертация тақырыбына сәйкес келеді. Ол міндеттер жартылай еткізгіштік кабілеті бар мыс (I) галогенидерін калты фазалы диэлектрик материалдар бетіне енгізуі, химиялық калтамалар атуудың жана принципиалды сызбасын жасауды, мыс және күміс құрамды калтамалардың механикалық, физика-химиялық, бактерицидтік қасиеттерін анықтауды камтиды.
1) тольк байланысқан;	4.5 Автор ұсынған жаңа шешімдер (кагидаттар, әдістер) дағелденіп, бұрыннан белгілі шешімдермен салыстырылып бағаланған:	Диссертацияның барлық белімдері мен күршілік логикалық түрлерінде тақырыбын айқындауды:
1) сыйни таңдау бар;	5. Гылыми жаңашылдық принципи	Докторант ез тарапнан ұсынЫп отырган әдістерін отандық және шетелдік ғылыми-техникалық әдебиеттердегі белгілі әдістер туралы мәліметтермен салыстырмалы түрьда бағаланған. Калтама ату барысында негізгі төткөсyzданырғыш ретіндегі күн саулеесін колданылуы дастүрлі әдістерге карағанда артықшылығын көрсетеді. Зерттеу нәтижелері отандық және шетелдік ғылыми журналдарда (Revista de Chimie, Oriental Journal of Chemistry, ҚазҰГЗУ хабаршысы), халықаралық конференцияларда жарияланған және КР патенттерінде анықан.
5.1 Гылыми жаңылым мен жаңа табыла ма?	5.2 Диссертацияның корытындылары жаңа болып табылады.	Гылыми жаңылар мен жаңа табыла ма?
1) Толығымен жана;	5.2 Диссертацияның корытындылары жаңа болып табыла ма?	Диссертацияның корытындылары толығымен жана. Олардың жаңалық деңгейі гылыми басылымдарда жарияланған мактаптармен (Chemical Copper Plating of Cotton Fabrics by Photochemical Activation of the Surface, №5088 жария, 26.06.2020) алынған КР патенттерімен ресімделген.

		Revista de Chimie; Photochemical Method of Depositing Silver Films on the Surface Cotton Fabrics. Oriental Journal of Chemistry; Способ нанесения пленок серебра на поверхность хлопчатобумажных материалов. КазУТЗУ хабаршысы; Дизлектрлі беттерде антибактериалды мысқұрамды нанокабықшаларды алу. КазУТЗУ хабаршысы), патенттермен және авторлық күзілкестермен (Получение функциональных пленок на диэлектрических материалах. Авторлық күзілк. КР №949,13.12.2018ж; Методика фотохимического восстановления галогенидов подгруппы меди. Авторлық күзілк. КР №4911,14.08.2019ж) дағелденген.
5.3	Техникалық, технологиялық, экономикалық немесе басқару шешімдері жана және негізделген бе?	Диссертациялық жұмыстың технологиялық шешімдерінің жаңаңыры гылыми әдебиеттерде диэлектрик материалдар бетінде металдық калтамалар алу барысында фотохимиялық процестерді колдану арқылы белсендірілген кабынаша алу туралы деректердің жоқтығымен негізделген.
6.	Негізгі корытындылардың негізділігі	Барлық корытындылар гылыми тұрғыдан караганда аукымды дәлелдемелерде негізделген
7.	Корытуға шыгарылған негізгі қагидаттар	<p>Әр қагидат бойынша келесі сұраптарға жауап беру кажет:</p> <p>Қагидат-1</p> <p>Мыс және күміс кабыкшасымен модифицирленген токтама материалдарының тұрмыстық күрьыштардағы (ұялы телефон мен реттеш күрьыштардың) электромагнитті толқындардың зиянды тұрмыстық күрьыштардағы электромагнитті зияндың тыйызығы 96-97% темендейтінін аныктап, негізесінде толқын ағынының тыйызығы 96-97% темендейтінін аныктап. Қагидат-1 және DT-1130 детекторларының көмегімен аныктап, негізесінде толқын зияндың тыйызығы 96-97% темендейтінін аныктап. Қагидат-1 нәтижесі Scopus (процентті 51) базасына кіретін Revista de Chimie (Rev. Chim., 71 (8), 2020, –Р. 90-97.) гылыми журналында (IF=1.755) жарияланған. Мыс монохлоридін трансформациялау негізесінде жарияланған. Мыс монохлоридін трансформациялау негізесінде алуга 1 патент (ПМ патенті №4342 жарияланған 04.10.2019).</p> <p>Қагидат-2 жаңаңыры дағелденген, фотохимиялық адіспен диэлектрик материалдардың бетін мыс немесе күміс белшектерімен белсендірудің оғтайлы шарттары мыс хлоридінің (II) концентрациясы, сәйкесинше – 50-100 г/л, күміс нитраты 1-10 г/л, 25-40°C температурада күн саулесімен 7.1 Қагидат дәлелденді мә? 1) дәлелденді;</p> <p>7.2 Тривиалды ма? 2) жок</p> <p>7.3 Жаңа ма? 1) ия;</p>

			нәтижелері диэлектрік материал берін фотохимиялық белсендіру барысында гальваникалық жолмен талап етілген калындықтағы никельді кондыргуа болатын 38,27% Ni құрамды кабыкша алынатының көрсетеді.
7.1	Кәгидаг дәлелденді ме? 1) дәлелдени;	7.2 Тривиалды ма? 2) жок	4. Токыма материалдарының берінде бактерицидтік қасиеті бар жұқа кабықшалар атумен айналысатын отандық галымдар бар ма және олардан сіздің жеримисыңызың ерекшелігі небе?
7.3	Жана ма?	1) <u>иіз</u> ;	
7.4	Колдану деңгейі:	3) <u>кен</u>	
7.5	Макалада дәлелденген бе?	1) <u>иіз</u> ;	
8.	Дәйектілік принципі мен дереккөздер мен ұсыныштан акпараттың дәйектілігі	8.1 Әдістеменің тандауы - негізделген немесе әдіснама нақты жазылған 1) <u>иіз</u> :	Жұмыста колданылған зерттеу әдістемелері эксперименттік белімде нақты көлтірілген. Фотохимиялық белсендірудің түмді параметрлерін анықтау әдістері, кабыкшалардың құрамы мен құрылымын, олардың электромагнитті толынндардан корғаныштық кабілетін анықтау әдістемелері, нәтижелерді талдау бактерицидтік кабінеттің анықтау әдістемелері, нәтижелердің талдау әдістері көлтірілген.
8.2	Диссергация жұмысының нәтижелері компьютерлік технологияларды колдану арқыши ғылыми зерттеулердердің көзінде заманы әлестері мен деректердің ондау және интерпретациялау әдістемелерін пайдалана отырып алынған: 1) <u>иіз</u> :	Диссергациялық жұмыстың тақырыбы бойынша ғылыми зерттеулер жүргізу үшін келесі замананаи әдістер колданылған: физикалық және химиялық, физика-химиялық әдістер, растрлы электронды микроскоп (РЭМ, JSM-6490 LV LEOL), сканерлеуші электронды микроскоп (СЭМ, NOVA 2000 Nano-SEM), DT-1130 электромагниттік саулелену детекторы, SM204-SOLAR күн саулемесінің интенсивтілігін ешшеу детекторы, DT-830В көп функциялы мультиметр.	
8.3	Теориялық корытындылар, мөдөльдер, аныкталған өзара байланыстар және зандықтар эксперименттік зерттеулермен дәлелленген және расталған (педагогикалық ғылымдар бойынша даярлау бағыттары үшін нәтижелер педагогикалық эксперимент негізінде дәлелденеді): 1) <u>иіз</u> :	Зерттеу жұмыстарын жүргізу үшін тандап алынған әдістер дұрыс бағытта колданылған және диссергация корытындылары мен аныкталған зандықтар жүйелі эксперименттік зерттеулермен дәлелденген және расталған. Алынған нәтижелер макалаларда (Chemical Copper Plating of Cotton Fabrics by Photochemical Activation of the Surface, Revista de Chimie, Photochemical Method of Depositing Silver Films on the Surface Cotton Fabrics, Oriental Journal of Chemistry; Способ нанесения пленок серебра на поверхность хлопчатобумажных материалов. КазУГЗУ хабаршысы; Диэлектрик метод нанесения пленок серебра на поверхность хлопчатобумажных материалов. КазУГЗУ хабаршысы) жарияланған.	
8.4	Манызды малімдемелер нақты және сенимді ғылыми адебиеттерге сілтемелермен растанған	Диссергациялық жұмыстарға фотохимиялық белсендіру, металандыру, каптама алушады манызды малімдемелер нақты және сенимді ғылыми адебиеттерге сілтемелермен растанған.	

		8.5 Пайдаланылған әдебиеттер тізімі әдеби	Диссертациялық жұмыста 185 дөреккөzi пайдаланылған, яғни пайдаланылған әдебиеттер тізімі әдебиеттік шолу жасауга толық жеткілікті.
9	Практикалық күнделілік принципі	9.1 Диссертацияның теориялық манзызы бар: 1) иш:	Диссертациялық жұмыстың теориялық манзызылығын диэлектрлік материалдар бетіне фотохимиялық әдіспен белсендіру арқылы химиялық калтама отырызу нәтижелерімен көрсетуге болады. Докторант Р.С. Абжаловтың диссертациялық жұмысында жүргізілген зерттеу жұмыстарының нәтижелері негізінде іргелі ендіріс орындары «Шымкент Механика зауыты» және «Азала текстіл» зауыты базасында өндірістік сынақтан өткізіліп, енізу актілері жасалған. Бул ез кезеңіде диссертациялық жұмыстың практикалық манзының жогары екенін көрсетеді.
		9.2 Диссертацияның практикалық манзызы бар және алғынан нәтижелерді практикала колдану мүмкіндігі жоғары: 1) иш:	Диссертациялық жұмыстың теориялық манзызылығын диэлектрлік материалдар бетіне фотохимиялық әдіспен белсендіру арқылы химиялық калтама отырызу нәтижелерімен көрсетуге болады. Докторант Р.С. Абжаловтың диссертациялық жұмысында жүргізілген зерттеу жұмыстарының нәтижелері негізінде іргелі ендіріс орындары «Шымкент Механика зауыты» және «Азала текстіл» зауыты базасында өндірістік сынақтан өткізіліп, енізу актілері жасалған. Бул ез кезеңіде диссертациялық жұмыстың практикалық манзының жогары екенін көрсетеді.
10.	Жазу және ресімдеу саласы	9.3 Практикалық ұснынтар жана болып табылады? 1) толығымен жана:	Диэлектрлік материалдар бетінде фотохимиялық белсендіру арқылы химиялық мыс және күміс күрамды калтамалар алуудың жана принципиалды сыйбасы ұснынган.
		Академиялық жазу саласы: 1) жоғары	Диссертациялық жұмыста ешқандай түсінбеушілік тұзазатын жағдайлар орын алмаған, казак тілінде түсінікті ері саятты жазылған және талаптарға сай ресімделген.

Ресми рецензенттің шешімі:

Р.С. Абжаловка «Фотохимиялық процестерді колдану арқылы химиялық калтамалар технологиясын әзірлеу» тақырыбындағы диссертацияның жұмысы УШІН «6D072000 – Бейорганикалық заттардың химиялық технологиясы» мамандығы бойынша

1) Философия докторы (PhD) дәрежесін беру ұснынады.

Ресми рецензент:

Д.В. Сокольский атындағы Жанармай, катализ және электрохимия институты, электрохимиялық технологиялар зертханасының Менгерушісі, химия ғылымдарының докторы, профессор, КР ҰҒА академигі (жұмыс орыны, ғылыми дәрежесі)

Баевов Абдуали
(Аты-жөні)